

Pygamberimiziň keşbi, ahlagy we edebi: Mähri we merhemeti

Category: Kitapcy, Pedagogika we edep-terbiýe, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Pygamberimiziň keşbi, ahlagy we edebi: Mähri we merhemeti

PYGAMBERIMIZIŇ KEŞBI, AHLAGY WE EDEBI

► MÄHRI WE MERHEMETI

Kadyr Alla Kurany Keriminde: «*Biz seni älemlere rehmet üçin iberdik*» (Enbiýa, 21/107) diýýär. Älemiň rehmeti üçin iberlen Muhammet pygamberimizdir. Hezreti Ibn Abbas bu áyaty tefsir edende: «*Onuň rehmeti iman getirenlere-de, iman getirmediklere-de ýetýändir. Iman getirenler Onuň rehmetinden bu dünýäde-de, o dünýäde-de nesibelerini alýandyr. Iman getirmedikler bolsa, inkär edýändikleri sebäpli «Kökünden bütin heläk bolmak» azabynyň soňa (ahyrete) goýlandygy üçin şu dünýäde onuň rehmetinden eşret tapýarlar*» diýýär.

Hezreti Ebu Bekir (r.a):

– Eý, Resulalla, sizem garradyňyz! – diýende, pygamberimiz oňa:

–*Meni garradan Hud, Wakyga, Murselat, Amme ýetesaelun, Izeşşemsu kuwwirat süreleri boldy* – diýip, jogap beren.

Şarih (şerh edýän onuň bu sözlerini şeýle düşündirýär: Bu sürelerde ahyret barada gürrüň edilýän ýerleri bar. Pygamberimiz öz jany barada däl (oňa hiç zat bolabilmezdi), ýöne Ol bizi özümizden oňat tanaýardy, şol sebäpli hem biziň başymyza düşjek kynçylyklar barada, ymmatynyň şol sürelerde aýdylýan ahwalatlara duçar bolmazlyklary barada alada edýärdi. Onjň başyny agardan hem şol ahwalatlardy.[1]

Allatagala şeýle emr edýär: «*Size öz içiňizden bir pygamber geler welin, siziň çekmeli boljak ejirleriňiz oňa juda kyn hem agyr düşer. Onuň bar küýi-pikiri siz bolarsyňyz. Ol hakukatdan hem möminleriň ýazygyny geçijidir we bagyşlaýjydyr.*» (Toba, 9/128)

Şu aýatdan görnüşi ýaly, pygamberimiz ymmatynyň (ahyretde) ejir çekjekdigine gynanandygyny-ha aýdyp hem oturmalyň, ol belli zat, ýöne Ol ymmatynyn bu dünýäde-de agyr zähmet çekmeli bolýandygyna hem gynanardy. Ymmatynyň gynanjy onuň gynanjydy, ymmatynyň guwanjy onuň guwanjydy. Manysynu ýokarda agzap geçen aýatymyzda Kadyr Alla özüniň söýgüli atlary bolan Rauf we Rahym (iň mähirli we iň merhemetli) atlary bilen lutuf we keremi hökmünde diňe pygamberimizi atlandyrypdyr. Bu hem Allatagalanyň gullaryna merhemetli bolşy ýaly, hezreti Muhammediň (r.a) hem ymmatyna mähirli we merhemetli bolandygyny düşündirýär.[2]

Bir gezek bir adam pygamberimizden duşmanlaryny näletlemegini sorapdyr. Pygamberimiz ol adama:

– *Men nälet okamak üçin däl-de, äleme rehmet (eşret) üçin iberildim* –diýip, jogap beripdir.[3]

Ol Mekge döwrüniň biçak agyr günlerinde-de duşmanlaryna bet doga etmändi. Taifliler ony daşlapdylar, endam-jany, esasan hem aýaklary gara gana boýalyppy. Islese Allatagala Taif we Mekge şäherlerini ýer bilen ýegsan edip hem bilerdi, emma pygamberimiz Rebbimiz Alladan beýle zatlar dilemeýärdi. Tersine: «*Eý, Allam, bular hakykaty görenoklar, ýöne umydym bar, bir gün geler, bularyň çagalary hakykaty görerler*» diýýärdi.[4]

Mekge alynanandan soňra, Taifiň gabawy uzaga çekenligi sebäpli ol ýerden gitmeli bolnanda pygamberimiz olara nälet okaman rehmet diläp:

– *Allam, taiflileriňem düzelip, musulman bolup, huzuryma gelenini bir görsem* –, diýipdi.

Mekge alnandan soňra, Kábäniň howlusynda 22 ýylyň dowamynda ellerinden gelen ýamanlygy edip, indem öňünde bagyşlanmagyna garaşýan, ýesir duran mekgelilere pygamberimiziň rehimini inip, olary bagyşlamagy hem Onuň rehimdarlygynyň nä derejede belent bolandygyny görkezýär.

Allanyň rehimini hem-de geçirimliligini diňe özüne we pygamberimize degişli edip okan bir çarwa adama Allanyň Resuly:

– *Allanyň lutuf we rehmet jaýyny juda daraltdyňyz* – diýýär.[5]

Ol ynsanlar ben bir hatarda haywanlary-da, tebigaty-da söýerdi. Hemişe: [i]»Haywanlara agyr ýük urmaň, olara gowy serediň, ezýet bermäň» diýerdi.

Eger-de, kyýamat gopjak bolup durka-da, elindäki agajyň nahalyny oturtmaga wagt tapsa, oturdyp öljekdigini aýdardy. Içgileri adamlar üçin zyýanly bolanlygy üçin gadagan ederdi. Maşgalanyň dargamazlygy üçin humary (humarly oýunlary), nesili goramak üçin bolsa zynany gadagan ederdi. Musulmanlary otly çukura gaçyrmajak bolup ýadawsyz gorardy. Ol mähir hem merhemet pygamberidi.

[1] Ibn Sad «Tabakat» 1, 435;

[2] E.Hamdy Ýazyr «Hak dini, Kuran dili», IV, 2654;
Ö.Nasuhbilmen «Kurany Kerimiň türkçe mealy we tefsiri», III, 135 (Toba süresiniň 128-nji aýatynyň tefsiri);

[3] Şibli «Asry Sagadat», II, 13;

[4] Tejrid, II, 760; Ibn Hişam «Essiretün-nebewiýe», II, 62;

[5] Tejrid, XII, 128/1975. Pedagogika we edep-terbiýe